

Po Jugoslaviji

Novi proračun hrvatske banovine. Proračun banovine Hrvatske, ki je stopil v veljavo dne 1. januarja 1941, znaša 1 milijardo, 827 milijonov in 372 tisoč dinarjev ter je zvišan od lanskega za 376.372.000 din. Povišanje je nastalo zaradi druginje in raznih drugih večjih potreb. Predvsem so povečani izdatki za prosveto, kmetijstvo, živinozdravniško pomoč ter za razna tehnična dela. Vsa važnejša dela se

bodo izvršila s posojili. Za javna dela se bodo morala najeti nova sredstva z notranjim posojilom. Banovinski dohodki so izenačeni z izdatki. Glavni banovinski dohodki so neposredni davki, takse in trošarine. Splošna banovinska doklada je povišana od 25 na 50%. Kar se tiče trošarin, jih bo morala banovina povišati, kakor je to že storila država.

Novice iz domačih krajev

Posledice poledice. Dne 2. januarja je povzročilo pršenje dežja poledico, ki je bila zelo nevarna za pešce in vozila. Četrtekova poledica je zahtevala samo v Mariboru osem ponesrečencev, ki so se zatekli z različnimi poškodbami v bolnišnico. Mariborska mestna avtobusa, ki sta bila namenjena v četrtek v Mursko Soboto in Ljutomer, sta se morala vrniti radi preveč oledenele ceste, ker nista mogla vkljub verigam zmagati z ledom pokritih strmin.

Izgubljen denar in dragocenosti. Franc Kokol, živinski trgovec z Mejskega hriba pri Mariboru, je izgubil na dvorišču mariborske mestne klavnice denarnico z 21 stotaki. Dalje sta izgubili v Mariboru žena živinozdravnika Marija Zarnik 1000 din vredno zlato zapestnico, soproga davčnega uradnika Ljudmila Vesel pa 800 din vreden zlat prstan z rubinom.

Odbijači vlaka so stisnili 29 letnega poštnega uslužbenca Franca Šoberja iz Sp. Polskave. Ob priliki nakladanja vreč na vlak na železniški postaji Pragersko je zašel med odbijače vlaka, ki so ga stisnili in hudo poškodovali. Ponesrečenec je bil prepeljan v mariborsko bolnišnico.

Nesreča pri smučanju. Dne 22. decembra se je hudo ponesrečil Franc Arnejčič, posestniški sin iz Gradišč pri Sv. Barbari v Halozah. Pri smučanju je padel tako nesrečno, da si je s palico predril lice in se nahaja v ptujski bolnišnici. — Deca, ne smučajte se na strmih mestih, če niste v smučanju prav dobro izvežbani! Vsi pravi smučarji se tega posebej učijo na tečajih, pa se še godijo nesreče. Ne bodite preveč drzni in ne posnemajte vsega, kar vidite, pa ne znate!

Od avtomobila povoženi cigan zmrznil. Na cesti Murska Sobota-Radgona je povozil neznan avtomobilist pred Sočičevu gostilno v Črnelavcih cigana Štefana Horvata, ki je bil daleč na okrog znan pod imenom »Štef logar«. Povoženega je zavlekel na kup gramoza in ga je pustil tamkaj v mrzli noči s prebitim

Zima je u... pozimi nima samo... kurjavo, topl... ampak v... roške za... nedolžni pr... v ne- v... kru- žen... ga Va... va- kem... noj Aspirin... e lahko sme... oretia, velik učinek, ali ma izdatek

Oglaš. in prodajniški odd. št. 1281/35 od 20. januarja 1935.

štedilniku. Vnela se ji je obleka in je kljub hitremu pogasjenju obleke po domačih dobila tako občutne opeklino po telesu, da jim je v celjski bolnišnici podlegla.

Nekaj je treba za javnost pribiti! Kakor ob vsakem večjem cerkvenem shodu, so prišli tudi k Sv. Rupertu nad Laškimi ob času misijona številni kramarji z rožnimi vencmi, svetinjicami, sladkorčki in podobnimi rečmi. Res vzamejo ti ljudje mnoge težave zlasti v tako hudi zimi, kakor je letos, nase, zato jim gotovo vsak človek privošči pošten zaslužek. A vedenje teh prodajalcev je skoro splošno — samo ena izjema je bila pri Sv. Rupertu — ne le zelo vsiljivo, ampak naravnost odbijajoče: pridejo v župnišče za svoje stojnice prosit vseh mogočih reči; ko pa odhajajo, pustijo vse deske in late in stebre ne samo na mestu, ampak jih pomečejo kar sredi ceste v sneg ali blato, ne vprašajo za noben račun, se niti z besedo ne zahvaljijo za prostor in ugodnosti; med seboj se do krvi stepejo za boljši prostor. Zato se svetuje vsem gospodom župnikom, oziroma upraviteljem cerkve: ob prihodu k cerkvi se naj kramarji pismeno zavežejo za dostojni red glede stojnic ter založijo za uporabo potrebnega stojničnega materiala kavejjo!

Po nedolžnem zaprt. Anton Emeršič, trgovski pomočnik, uslužben pri trgovcu Franju Stumbergerju v trgovini pri boriskem mostu pri Sv. Barbari v Halozah, je bil obdolžen poverbe 20.000 din, katere bi naj sprejel od g. Matilde Pečnik v Ptuj. Arretiran je bil odveden v reiskovalni zapor, kjer je sedel 11 dni. Gospa Pečnik je pozneje denar našla doma, na kar je bil obdolženec izpuščen na svobodo in je za obseženje dobil 4000 din nagrade od gospe Pečnik.

Sanatorij v Mariboru: Tyrseva ulica 19, tel. št. 23-58, je najmodernejše uraven za operacije. Enteroklinar za izpiranje debelega črevesa! Vodja specialista kirurg dr. Černič.

Pleša vas varuje mraz. Da je utrditev zelo učinkovit pripomoček zoper prehlade, nam kažejo stare izkušnje. Zanimivo je pri tem, da plešasti ljudje, ki nudijo prepihu vendar posebno široko napadališče, mnogo manje trpe za prehladi nego ljudje z normalnim lasovjem. Čudno je tudi, da se plavalasi mnogo bolj poredko prehlade nego rjavolase osebe. Zdravniki opozarjajo tudi na to, da kažejo ženske, ki jim je moda predpisala lahka in kratka oblačila, dosti manj nagnjenja do nadežnih obolenj v nosu, ustih in grlu nego nekoč.

Kdo ve! Predsednik Združenih ameriških držav Abraham Lincoln je pomilostil nekoga vojaka, ki je na svojo pest zapustil polk ter obiskal

Podkrajški Judež

Povest iz domačih hribov

Na svojo nesrečo je Tonč, še preden je izpolnil dvajset let, zašel v pest potepuhu, o katerem nihče ni prav vedel, s čim se preživlja in kaj počne, sam pa se je hvalil, da je coprnik. S tem se je potepal po hribovih, zbiral z njim koreninice in rože, o katerih je »coprnik« dejal, da imajo »vražjo moč«, in se vdajal divjemu lovu. Zraven tega mu je po krčmah skrivaj stregel pri njegovih coprnijah. Od tega potepuha se je dal tudi na razne hudobije nahujskati. Če mu je kdo zabrusil v obraz: »požgalčev Tonč«, ni rekel ne besede, ponódi pa se mu je maščeval: ali mu je spustil živino iz hleva, ali mu je napeljal vodo na polje, ali mu je na prazen mlin vodo spustil, ali kaj podobnega. Pri tem je bil tako zvít, da mu nihče ni mogel dokazati, da bi bil on to in to storil. Le nekajkrat je moral za kak dan v luknjo; to ga je le še bolj razkačilo, da je vaščane še bolj mrzel.

Na poseben način pa je svoj dosežani primerek izgubil in prišel do novega. V podkrajški fari so nekaj let sem že večkrat igrali pasijon. Predlanskim pa so tik pred uprizoritvijo, ko so bila že vsa vabila natisnjena in razposlana ter je bilo že pol vstopnic prodanih, prišli v hudo zadrego, ker je igralec, ki bi naj bil Judež igral, dva dni pred igro zbolel. Bilo je treba drugega »Judeža« po-

iskati. Gospod kaplan so tedaj svetovali, naj bi Rebernikov Tonč bil za Judeža, že po postavi, po hudem pogledu in po laseh, ki malo na rdečkasto cikajo, bi bil primeren za to vlogo. Sprva so igralci nasprotovali; ko pa so jim gospod dopovedali, da ta vloga pač ni častna, so se vdali. Tonč se je najprej tudi branil, potem pa se je vloge v enem dnevu naučil in je tako dobro igral, da so se gledalci kar čudili. Že kar po tej prvi predstavi je bil sklep ta, da naj Tonč tudi v prihodnje igra Judeža. Odsihmal se ga je prijelo ime »Judež« in še v sosednjih farah so mu rekali tako.

Najprej se je na tihem veselil novega primka. Sčasoma pa je bolj in bolj občutil, da ga ljudje ne imenujejo zaradi dobre igre pri pasijonu tako, temveč iz zančevanja. Če se je zgodila kaka hudobija v fari, so ljudje dejali: »To je gotovo spet Judež skuhal!« Vsega je bil »Judež« kriv. To ga je še bolj zakrknilo in mu zagrenilo dušo. Sovražil je vse, svoje Judeževe vloge pa le ni pustil, priljubila se mu je in leto nato jo je spet igral.

Julko je Tončeva igra obakrat pretresla. Ko ga je danes srečala po tej njegovi obupni borbi za življenje, se ni mogla iznebiti misli: »Škoda za tega človeka s tako močno in tako korajžo in takim talentom!« Najsi ga je morala še tako zaničevati, vedno silneje je bilo v njej sočutje.

Davno že je bil Judež za goro, Julka pa je še sedela pri studentu in se vdajala svojim mislim. Tedejci sta

Dr. Janko Pihlar,

specialist za notranje bolezni, ordinira ob delavnikih od 9 do 11 in od 14 do 16, ob nedeljah in praznikih od 9 do 11.

MARIBOR, Prešernova ulica 2.

Požari

Na hlevu posestnice Matilde Koban na Zgornji Poiskavi je še iz neugotovljenega vzroka nastal ogenj. Plameni so uničili gospodarsko poslopje in hleve. Povzročena škoda je precejšnja.

Dva vloma v noči na Novo leto. V Mariboru sta bila izvršena v noči na Novo leto dva vloma. V Pipuševi ulici je odnesel vlomilec iz Rižnarjevega stanovanja 1500 din gotovine, iz stanovanja Uršule Močnikove na Pristanu pa 1800 din gotovine ter vložno knjižico na 700 din.

Za praznike okradeni. Na Murskem polju se že dolgo časa ponavljajo vlomi. Ob praznikih so tatovi prišli, ko so bili domači že pri počitku, skozi okno pri Senčarjevih v Lukavcih. Odnesli so perilo in obutev. Dalje so odnesli posestniku Mihaelu Belecju iz Noršinc štiri moške obleke, večje število moških srajc, lovsko puško, samokres, dežnik, dva para ženskih čevljev itd. V sosednji sobi speča gospodar in gospodinja tatov nista slišala, zato sta pa bila zjutraj tembolj začudena, ko nista imela kaj obleči. Tatovi so poskušali vlomiti tudi drugod, vendar so jih prepodili. Vlomilcev zaenkrat še niso odkrili, morda se bodo izdali s prodajo ukradene obleke, pri čemer naj pomaga vsak, kateremu bo kdo ponujal kako obleko v prodajo.

Volovski tat prijet. Iz Nasove poročajo že dalje časa je izginjala goveja živina iz hlevov. V Lešnanah je bila ukradena krava, prav tako na ščavnici, Aleksu Pfeiler ob nasovsko-jankovski meji pa je bil odveden vol. Orožniki iz Apač so ujeli tatu, ki je ukradel vola, in ga izročili sodišču.

Vojak aretiral nevarnega vlomilca. V bližini Šmitove vile na Bledu stoji vojaška straža. Neki moški je prišel preblizu stanovanjskemu prostoru. Vojak ga je aretiral. Straža je aretiranca izročila orožnikom, ki so v njem odkrili nevarnega člana mednarodne vlomilske tope 26 letnega Franca Osojnika, doma iz Rogoznice pri Ptujju, v zadnjem času se je pa potepal po Gradcu in Dunaju, kjer ima sorodnike. Po ostrem zaslišanju je priznal, da je v družbi dveh sotrudnikov: Franca Novaka in Karla Mayer, vlomil v noči na 30. avgust v podružnico ljubljanske tvrdke A. Božič, trgovino z zlatino in urami na Bledu, kjer so odnesli zlatnine, dragih kamnov in ur v vrednosti nad 100.000 dinarjev. Prav tako so vlomili v banovo vilo »Zlatorog« na Bledu, v vilo »Sv. Štefan« in še v druge vile. Sedaj je nameraval vlomiti v samotno Šmitovo vilo, pa ga je prej aretiral vojak. Ukradeno blago so lopovi prodali na Dunaju.

Sodišču oddan nepošten hlapec. Trgovca Lamprehta v Ružah pri Mariboru je oškodoval v teku

lanskega leta hlapec Anton Širec za 4500 din. Nepošten hlapec je bil aretiran in predan sodišču. Obsojen na 12 let. Lani 17. maja je ustrelil v Lazah pri Slogonskem v župniji Kapele pri Brežicah 58 letni preužitkar Franc Stergar s Slogonskega 38 letno Rozalijo Radanovičevjo, da je obležala mrtva na njivi. Vzrok strašnega dejanja so bili prepiri radi pota. Obtoženi je dejanje priznal z izgovorom, da je bilo zagrešeno v veliki razburjenosti. Stergar je bil v Celju 3. januarja obsojen na 12 let robije, na poravnavo sodnih stroškov in na plačilo povprečnine 800 din.

Po svetu

Roosevelt tolmači ameriško stališče v sedanji vojni

Zadnje nedeljo lanskega leta ponoči je imel predsednik Roosevelt po radiu govor ameriškega ljudstvu. Glavne misli tega dolgo pričakovanega govora so te: Nikoli poprej od davnih časov do danes ameriška omika ni bila v tolikšni meri ogrožena kot sedaj. Dve evropski državi in en azijski narod so se združili v boj zoper Zedinjene države. Če bo Anglija poražena, bodo osi nadzirale Evropo, Afriko, Azijo,

Avstralijo in vsa obširna morja. Zato ni pretirano, če rečemo, da bi tedaj vsi Amerikanci živeli pod žrelom topa, ki bi bil napolnjen tako z vojaškimi, kakor tudi z gospodarskimi eksplozivnimi naboji. Ne zapirajmo si oči pred nedvoumnim dejstvom, da se nahaja nevarnost že pred našimi vrati. Zedinjene države ne bodo odnehale od sklepa, da podpirajo Veliko Britanijo (Anglijo). Noben diktator niti nobena diktatorska sestava ne bo z nikakršnimi grožnjami omajala te naše odločnosti. Jaz verujem, je rekel Roosevelt, da državi osi te vojne ne bosta dobili. To svoje prepričanje opiram na najnovejši in najboljša poročila. Treba pa je Angliji hitra noč. Evropski narodi, ki se bore, da bi se ohranili, ne zahtevajo od nas, da bi se zanje borili. Ni nobenih prošenj, da bi se poslal kak ameriški vojaški ekspedicijski zbor v Evropo. Prav tako ne obstoji pri nobenem članu ameriške vlade namera, da bi se kak vojaški ekspedicijski zbor res tudi poslal. Evropski narodi prosijo za hrano in za sredstva za vojno, za strelivo, za letala, tanke, topove in ladje. Vse, kar je potrebno, moramo poslati v zadostnih količinah in hitro. Roosevelt je naslovil nujen poziv na lastnike industrijskih podjetij, na ravnatelje tovarn in na delavce, naj storijo vse, kar morejo in kar je njihova dolžnost, da se bo brez zamude čim hitreje izdelalo potrebno orožje in strelivo.

Ob 50 letnici smrti so odkrili v Marburgu v Nemčiji spomenik Emilu Behringu, odkritelju zdravila (seruma) zoper davico

prišla dva moška, po lovsko opravljena, ostro sta pogledala dekle in starejši od njiju je rekel osorno:

»Dečla, resnico povej in ne napleti se nama!«

Julka je od jeze zardela.

»Jaz se z vama sploh nimam kaj meniti,« je odgovorila odločno.

»Pa midva s teboj,« jo je zavrnil lovec; »povej, ali si videla onega lumpa, ki je tu spodaj čez graben skočil? Da, videla si ga in si z njim govorila.«

»In kaj bi bilo, če bi bila res z njim govorila?«

»Tedad nama moraš povedati, kdo je bil.«

»Jaz nisem vajina špijonka. Jaz ga vama ne bom izdala.«

»Ta lump je divji lovec. To je nevaren človek.«

»Mene to nič ne briga.«

»Vsak poštenjak je dolžen pomagati, da pride zločinec pravici v roke.«

»O kakem zločinu ne vem jaz nič.«

»Obstrelil je lovca.«

»Vi ste tudi nanj streljali, pa ne le enkrat, gotovo dvajsetkrat. Na srečo nič ne zadenete. Kakor zajca ste ga podili. Sram vas bodi!«

»A tako! Ti si z njim spletena.«

»Jaz se z divjimi lovci ne spletam. Ali če vas gre dvajsetkrat nad enega in ga v smrt gonite, to je sramota. S takimi ljudmi jaz sploh ne govorim.«

»Se ti bo jezik že še razvezal. Če ne poveš, kdo je bil, te damo žandarjem, da te zaprejo.«

»Glejte, da vas ne zaprejo,« je vzkripelo dekle. »Moj oče so podkrajški župan. Če jim povem, kako ste se me lotili, si lahko kaj učakate.«

»A tako, tvoj oče je župan?« je dejal lovec zdaj bolj mirno. »Torej župan, uradna oseba bi rekel. Tedaj si še bolj dolžna, da nam pomagaš, ko iščemo lumpa.«

»Jaz nisem nič dolžna, da bi vam bila za žandarja. Od mene ne izveste nič.«

»Viš, saj vse skrivanje nič ne pomaga,« je spregovoril drugi lovec. »Mi ga že poznamo. Mrkačev Luka je. Postava je njegova in obleka tudi. Ali še tajiš?«

»Če ga poznate, kaj pa še hočete?« je dejala porogljivo. »Potem vam moje pričevanje ni potrebno pa me pustite na miru!«

S temi besedami jim je ponosno obrnila hrbet in je odšla proti pastirskim stanom.

Lovca sta se spogledala. Jezno je zagondral starejši:

»Vsi držijo vkup. Ves Podkraj je gnezdo divjih lovcev.«

2.

Bilo je štirinajst dni pozneje, neke nedelje popoldan. V gostilni pri Repniku v Podkreju je sedelo kakih petnajst moških okoli čudnega človečeta. Bil je to moški med štiridesetimi in petdesetimi leti, čokate postave, z veliko

svojo zaročenko in bil radi tega obsojen na smrt. Ameriške ženske so radi tega vsevprek hvalile Lincolnovo dobroščnost. Neko žensko društvo je celo poslalo odposlanstvo k predsedniku, da se mu zahvali. Lincoln je z nasmehom poslušal zahvalo, nato pa je dejal: »Upajmo, da mladeniču čez leto dni ne bo žal, ker sem ga pomilostil!«

Leteče bolnišnice in moderna vojna. Ko je bila vojna v Gran Chacu v Južni Ameriki, so se prvič pojavila sanitetna letala kot letče bolnišnice. Kasneje so jih uporabljali v španski državljanski vojni in na Poljskem. Zdaj ima nemško letalstvo poseben zračni oddelek za sanitetno službo. Velika Junkerova letala so izpremenjena v majhne lazarete.